

MAROSI GYULA
Barátom: M

Külföldön, vendégházban. Egy hónapig leszünk itt M.-el, és az első hét, az érdekesnek ígérkező látnivalók megtekintése, a mindennapi élet apró, de olykor izgalmas különbségeinek felfedezése után, a maradék idő csüggesztően hosszúnak ígérkezik. Magunk alakítjuk a programjainkat, így hát dolgunk sem kimondottan halaszthatatlan, szent igaz. Szeret engem az Isten, hogy legalább M. velem van: kitűnően jártas az otthoni kultúra rejtjelmeiben, mindenkiről tud mindent, ki, mikor kit, ki kivel, mely tudomány önmagában is igen hasznos, de nyelve oly gonosz, hogy igazán szórakoztató. Született filosz: még útközben betanulta a bedekkert, így hát a tudnivalókkal sem kell vacakolnom, készen találja elém, ráadásul úriember: hirtelen kerekedett, de megbonthatatlaná lett barátságunk dacára sem érzi feljogosítva magát fogkefém használatára.

Esténként hosszan sétálgatunk a néhány érdekessége felfedezése után meglehetősen érdektelenné vált városban. Hogy idegenségünket ember-melegbe oldjuk, ahhoz pénzünk magyar módi, tehát kódiskevés, az esti séta pedig, amit otthon úgyse végzünk, egészséges. Sétálgatunk tehát a városi parkban, élvezzük a friss levegőt és a magyar kultúra dús kulisszatitkait, de egyszer csak, talán egy jó hét után, amikor már majdnem unjuk egymást, minősítgetni kezdjük a gyéren felbukkanó, nőnemű helyi állampolgárokat. Természetesen fennhangon, mint a kamaszok, legalább ez egyszer lássuk hasznát nyelvünk társtalanságának. Hiába: egészséges, magányos férfiak idegenben töltött sokadik napja után sorsszerűen megjelennek a nők.

Minősítéseiteink kezdetben tárgyszerűek. Anatómiai ismereteket tanúsítanak, de tudományosan szenvtelenek. Később fel-felbukkannak néhány szavas tudománytalan kommentárok, melyeket a belénk szorult szellemességünk tesz indokolttá. A beszéd sója a szellemesség, és az igazi szellemesség, főként, ha nőkről van szó, nem nélkülözhet némi pikantériát. Érezhetően csúszunk lefelé a lejtőn, de még tartja magát az úri modor. Álszemérmesek nem vagyunk, sőt: szabadelvű, öntörvényű modernnek.

Már a vonaton gyaníthatam volna. Ott ült velem szemben, egész úton ölében az útikönyv, és mert éppen indulásunk napján határozta el, hogy leszokik a dohányzásról, végig valami gusztustalan ropit rágott – kisebbik

bőröndje, azt hiszem, ilyen ropival volt tele. Mindig, mielőtt lapozott volna a könyvben, gondosan kisöpörte a lapok közül a ropitörmelékét, s időnként, nehogy melőzve érezzem magam, röviden ismertette, miféle érdekességek és gyönyörűségek várományosai vagyunk. Utazni jó, barátkozni jó, s mivel ritkán van része ezekben az embernek, hálásan lelkendeztem vele. Akkor még nem figyeltem fel rá: lelkendezésünk tetőpontjain kétszer is – igen! kétszer is! –, az adott témához kapcsolva odasóhajtotta: „... és akkor hozzá a nők! Édes öregem, azok a nők!” Mindezt persze igazi filoszhoz és úriemberhez méltóan mondta, enyhe önironiába fojtott gátlátszóssággal, afféle előre bejelentett diszkréciós igénnyel – ám a szeme, az ölében fekvő könyvre célzott fémkeretes szemüvege fölött rám meresztett, tág pupillájú, vibráló szeme gyanús lehetett volna.

M. tizenöt évvel és két házassággal idősebb nálam. Kemény tizenöt évvel és két viharos házassággal: ő fogalmazott így. Fel-feltörő nehéz sóhajainak megadta a kulcsát: „Te Úristen, ha most lehetnék huszonéves!”

És az idegen város parkjában, a szokatlan lombú fák lámpafény keltette sűrű, sötét árnyékai alatt felbukkantak a nők. A távollevők, a voltak, az ilyenek-olyanok, a lehetek volna. Mosolyogtatóan régi divatú ruhákba öltözöttek, térdüket takaró, sötétkék rakott szoknyákban, hímzéssel, matrózgallérral díszített fehér blúzokban, fodros ujjú, libbenésre hajlamos nyári ruhákban, hajuk simára fésült, de az okos, magas homlokokban huncutkák. Fialok voltak, még hozzám is alig illően fiatalok, és hogy tudtak nevetni! Belénk karoltak, aprócseprő butaságokról fecsegték, miközben botrányos nyíltsággal osztották mindkettőnknek biztató mosolyaikat, forró, kicsit izzadt kezük immár ígéret jelentésű szorításait. Csacska, pirulós lánykáknak mutatták magukat, de közben minő szemérmetlenül viselkedtek! Mindkettőnknek megengedték, hogy megcsókoljuk őket, mielőtt eltűntek volna egy sötét kapualjat formázó bokor homályában. Mindnyájuk közül ibolyakék szemével talán a legszebb, a legbársonyosabb bőrű és legbódítóbb illatú, mint később kiderült, haló poraiból kelt fel, hogy egy utolsó utáni fél éjszakán a bolondját járathassa velünk.

A sokadik este aztán M. egyszer csak hirtelen megáll, mintha földbe gyökerezett volna a lába. Megfogja a karom: egy lépést se tovább! Ne csörtessek olyan érzéketlenül azon a kellemetlenül ropogó fehér murván, és leplezetlen, kihívó szemekkel végigmér – többször is! – egy velünk szembe jövő telt keblű, szőke lányt, szikrányit sem úriember módjára. Szegény kis telt keblű, bár nyilván nem először vetkőztették pucérra férfi tekintet, zavartan, sietve húz el mellettünk: a csaknem nép-

Köszöntjük a szerzőt 70. születésnapja alkalmából!

telen, gyéren világított helyszín és talán felismert idegenségünk is megijeszthette. M. a karomat tartva hosszan néz utána, míg el nem tűnik a park legtávolabbi lámpájának fényköréből is. „Tudod, ki volt Ő?”, kérdezte suttogva. „Ki...?” Sóhajt, egy hirtelen előkapart kendőcskével megtörli a szemét – a sötétben nem láthattam, könny szökött-e belé, vagy csak zavarát próbálta leplezni a mozdulattal. Némi típródás után kért egy cigarettát. Adtam: nem éreztem lelkiismeret-furdalást, hogy segítkeztem csaknem két hete magtartott fogadalmának megszegésében. Úgy szívta el, mint egy fuldokló, aki végre levegőhöz jutott. Beszélni kezdett, közben egyik cigarettáról a másikra gyújtott, s miután elfogyott a nálam lévő, egy park melletti szálloda portáján vásárolt, méregdrágán, egy újabb dobozzal.

Tán a nikotin hatására felgyorsult a tempó, és egyre megkínzottabbnak láttam arcát a fel-fellobbanó gyufák vibráló fényében. Már nem szabadulhattunk a nőktől, akik eddigi könnyed bájukat feladva megmutatták igazi arcukat: nyakunkba csimpaszkodtak, sírtak, fenyegettek, ígéreteket csikartak ki tőlünk. Bár megengedték, hogy szeressük őket: végigcsókolhattuk nyakuk pihéit, belesandíthattunk nyári ruháik mellkivágásába, szétpatinhattuk a blúzok, a rakott szoknyák kapcsait, végigsimíthattuk nyakszirtjüktől kezdve a nadrágocska alatt végződő gerincük lágy vonalát... néha zavarban is voltunk miattuk... de aztán... megcsaltak és becsaptak minket. Gyereket szültek nekünk, kegyetlen zsarolókká váltak, bepereltek és megloptak minket. Még a párnát is kihúzták a fejünk alól, és a mi pénzünkön szörnyeteg szeretőket tartottak. De nem bántuk: már mást szeretünk. Egy törekeny, halk szavú húségest, akit aztán bolond szeszélyből, mert úgy éreztük, unalmas mellette, életünk legnagyobb ostobaságát elkövetve elhagytunk. Egy boszorkánytekinetű kékharisnya miatt, akit valójában nem is szeretünk szívből-igazán, minden porcikánk nem kívánta minden porcikáját, de akire vészesen szükségünk volt, mert értette a módját, hogyan hitesse el velünk, hogy vagyunk valakik. Aztán még mindig lett volna egy esélyünk, kapaszkodtunk is belé, mint az utolsó szalmaszálba: a Ferenciek templomában, harminc éve el nem mondott, emlékezetünkben már éppen hogy csak előkaparható ima után kértük a Teremtőt, adja meg nekünk... de imánk nem hallgattott meg, úgy látszik, már nem voltunk méltók rá... a büntetés ideje jött el... meghalt, ostoba baleset folytán, távoli idegenben, anélkül, hogy mellette lehetünk volna, hogy megmondhattuk volna neki, hogy...

Egyszer csak elszuszogott a park melletti allén az első trolibusz. Szinte ugyanabban a pillanatban megszűnt a közvilágítás: a sietős nyári éjszakák opálos haj-

nalfénye derengett, hunyorogtunk belé, mintha egy pincéből jöttünk volna fel. Ott találtuk magunkat egy még kihalt, idegen városban, magányos, fáradt férfiak, dohányzú, keserű szájjal, tehetetlenül és tanácstalanul, a virradat fényében kissé szégyenkezve. Gyalog mentünk haza a szállásunkra, sietve, mintha nem szeretünk volna elkésni valahonnan. M. egyre fokozta a tempót, a végén már szinte vad rohanásban.

Másnap nem mentünk sétálni: álmosak voltunk. Vettünk egy kartonnyi jófajta sört, amit aztán néhány semmitmondó közhelyet kivéve, szinte szótlánul megittunk M. szobájában, immár természetes módon bagózva közben – bemutattuk összetartozásunkat, majd korán lefeküdtünk. Az előző éjszakai kaland után derengeni kezdett bennem egy addig ellentmondásnak látszó eset feloldásának lehetősége: megérkezésünk első napjaiban, az útikönyv ajánlotta látnivalókat bejárva autóbuzszon utaztunk, és az egyik megállóban a busz megtelt fiatal nőekkel. Munkaidő vége lehetett valami üzemben vagy hivatalban: érthetően jókedvűek voltak, szokatlan hangerővel és taglejtésekkel beszélgettek, szinte viháncoltak, s bizony jó néhány szemrevaló akadt köztük. Akkor én, emlékezve M., a vonaton – kétszer is! – tett, várakozónak ható megjegyzésére az itteni nőkről, hunyorítva valami ilyesmit mondtam neki: „na, barátom, hát akkor itt vannak a nők!” „Ezek?”, kérdezett vissza, s mintha csak akkor vette volna észre őket, hátrakapta a fejét, a domború üveg mögött a szeme kitágult, a riadalom éles vonalai jelentek meg szája két szögletében. Finom, keskeny orrának cimpái kitágultak, majd gorombán, igen, mondhatom, hogy gorombán rám förmedt: „Hát nem érzed, milyen idegen szaguk van?!”

Többé aztán nem mentünk sétálni. Egyszer mozijegyvet vettünk, másszor esett az eső... M. nem is erőltette. Lassan bele is szoktunk az ottani életbe.

Egy reggelen aztán, még félálomban voltam, M. valósággal berontott a szobámba, nem létezőnek tekintve, se bú, se bá, a felháborodástól rikácsolóvá vált hangon azt kiáltozta:

– Ez borzalmas! Még félálomban voltam, amikor beront a szobámba, engem nem létezőnek tekintve, se bú, se bá, egy szerecsen, piros alsónadrágban, átcsörtet a szobámon... és elkezd teregetni az erélyemen! Az én erkélyemen!

– Ah... biztosan mosott...

– Mosott? Az meglehet... De azért borzasztó! Hányan lakunk tulajdonképpen ebben a lehetetlen házban? – Felháborodása újabb magaslatra csapott: – Csak úgy, akárki bejön, mindenféle szerecsen fiatalemberek, amikor én koitálok?

– Koitálsz...?

– Na, igen. És ha éppen koitálok?

– Igen. Így helyesebb.

Hirtelen leül az ágyam szélére. Ez már bizalmaskodó cselekedet, eddig ilyesmit nem tapasztaltam nála.

– Én, kérlek, panaszt fogok tenni a gondnokságon...

Nem viselt szemüveget, arca így a hosszanti, de főleg szeme külső sarkába futó ráncok ellenére, a szigorú keret nélkül egészen kisfiúsnak tetszett. Krém-színű puplin pizsamája szétnyílt a mellkasán, amely beesettnek hatott, szinte tyúkmellnek, a gödör mélyén gyenge szőrzet borította: ezt a testet vonták hát maguk-

ra azok a tündöklően fiatal, nőnemű lények? Vagy csak ennyire mulandó a világ? Nadrágján, az ölében, valami apró hulladék: talán ropitörmelék?

– Álmodtam az éjjel – hazudtam.

– Én is... – vallotta be, s mintha hálás lett volna, hogy megkönnyítettem a dolgát. Paplanomra helyezte a kezét, éppen a térdkalácsom felett: ezzel a mozdulattal egy családba kerültünk, az öccsévé fogadott.

– Te... – mondta maga elé meredten, motyogva, majd sírósan: – ...menjünk haza.

Mélységesen mély a hazaszeretetet bugyra.

NAGYPÁL ISTVÁN

Nem mozdul

Gy. Á.-nak

*mögötted a szél mozgatja az ágat,
mögötted állok, de csak azt hiszed
mögötted, és nem tovább, állj meg,
azt hiszem egy pillanatra, állj meg*

*figyeld a fákat. a sűrű aljnövényzet
sűrűbbé válik, az ösvény eltűnik és
minden fuvallat a fák közé, a víz
mellé visz, az öreg-erdő mélyére*

*visz. izgulni kezdesz, hátra-hátra
nézel, még mindig azt hiszed,
mögötted loholok. verejtékezel.
mögötted a szél mozgatja a fákat.*

*nem mozdul semmi. hirtelen veszed
a levegőt, akkorákat csapkods, mint
egy bálna, csapkods a kezeddél,
hogy a szél is belekap. futsz. mert*

*mögötted a fák. az erdő. a folyó.
egy pillanatra állj meg, ismét,
állj meg és figyeld a fákat.*

*az ösvény eltűnik, ott maradsz.
ott maradsz, ott maradsz, ott –
ne mozdulj, nem mozdul semmi.*